

Mortimer

We sliepen al weken slecht, door Walter.

Die ochtend besloot mijn man Eli dat we met z'n allen een tochtje naar de sneeuwmeren zouden maken. Wij met onze vier jongens, als afscheid voor de twee oudsten, Herbert en Raymond, die binnenkort teruggingen naar Chicago; zij wilden zo graag nog een keer ijsvissen.

Wie hier in Missouri de hemel wil zien, moet het hoofd steeds verder in de nek leggen, totdat hij omvalt. Die dag was zij zo blauw als de bloemen op mijn ovenschaal. Zie het voor je: mijn magere Eli, die visserscollega gaf, schotsen, zo puntig als het dak van ons huis. Je hoorde de pikhouweel, *dsjak, dsjak* (Herbert, Raymond) en *dsj, dsj* (Roy) waarmee de jongens om beurten de ijslaag te lijf gingen. En je hoorde het hijgen waarmee ze telkens dampwolkjes de lucht instuurden.

In hoeveel avonden ik hun sjaals, mutsen, en wanten bij elkaar had gebreid wist ik niet meer, maar koud konden ze het niet hebben, al klaagden ze de laatste tijd toch niet waar hun vader bij was.

Ik stond daar alleen met Walter, en moest plassen van de kou en van het lachen: die geestdrift voor het hakken van een wak dat straks net groot genoeg zou zijn om een mud-scrambler van amper drie ounces door naar boven te halen. Maar ik vergiste me. Ze werkten door tot de opening in het ijs een meerduivel ter grote van een big doorliet, die ze bovendien al na vijf minuten gezamenlijk het ijs opsjorden. Eli tilde het beest op en kwam naar Walter toe: "Pak aan", zei hij.

Walter deed alsof er iets uit zijn broekzak viel, en boog zijn hoofd.

"Geef mij maar," zei ik snel, waarop Eli de vis ogenblikkelijk met een klap op het ijs liet vallen. Hij draaide zich om en liep terug naar het wak. De bloedende meerduivel hapte naar lucht, Walter leek versteend. Ik greep zijn schouders en draaide hem naar me toe.

"Kijk maar niet", zei ik zacht, "trouwens, vissen voelen niks."

We zaten dicht tegen elkaar aan op het ijs, de zon verjoeg de kilte, Roy zwaaide naar ons, Eli wierp mij een kushand toe, wij wuifden terug. We hielden ons groot en bewaakten de buit.

Even later trok Walter zijn schrift uit zijn jaszak en begon te schetsen.

Toen hij werd geboren woonden we nog in Chicago. Hij is van 1901. Onze vierde. Herbert was al veertien, Raymond dertien, en Roy bijna vijf. Ik betrok God bij die zwangerschap, niks voor mij, maar ik wilde geen jongens meer, geen grijs en blauw, geen modder net naast de deurmat, niet elf paar te stoppen sokken in vier dagen, flaporen onder een bloempotkapsel, herrie, knokken, smakken, bokkenlucht als bij toverslag uitgewasemd door Herbert 's kleerkast en beddengoed nog geen week na zijn dertiende verjaardag. Ik bad op mijn blote knieën. Een meisje, Here, een meisje... Ik lees haar voor. Kijk, zij slaapt, roze suiker- handjes rusten op haar lakentje, en als zij later groot is neuriet zij onder het bloemen plukken.

Al drie jongens voor Eli, alstublieft een meisje voor mij, eerlijk is eerlijk, U kent mij toch, U ziet mij toch, Uw Flora D.?

Het werd Walter, op een ochtend in december, na een pijnloze bevalling, dat wel.

“Walter”, fluisterde ik, “vanaf nu ressorteer je onder mij. We moeten alleen zorgen dat je vader en God daar niks van merken.” Een baby van een minuut kan niets zien. Maar Walter keek mij aan met een blik van iemand die al negen maanden vertrouwen in zichzelf en de loop der dingen heeft, de blik van iemand die het zich kan permitteren om zich zo te presenteren als Walter deed: elegant.

Naast me verscheen ons landschap op papier. Voor de zoveelste keer snapte ik niet hoe hij dat deed, sneeuw en ijs tekenen met houtskool.

“Mooi.”

“Maar die boom...” Hij trommelde met zijn vingers op het papier.

Ik zag alleen een perfecte dennenboom.

Er gebeurde een uur lang niets; verderop brak de lijn geloof ik nog een keer, Herbert en Roy kwamen om een stuk kippenpastei vragen, de monstervis hield op met leven (al die tijd had hij nog om de paar minuten met zijn staartvin geflapperd, waarna hij dan zijn brede onderkaak liet zakken en mij met doffe ogen leek te vragen: “Dame, kom, help mij toch, zo’n knul als ik hoort in het water, help mij dan toch, dame”...) en de kinderen deden nog een poosje hun best voor Eli die waarschijnlijk nog even zijn best voor de kinderen wilde doen.

Toen we uiteindelijk terug wandelden nam Eli zomaar een picknickmand van me over en diende Walter een schopje onder diens achterwerk toe zodat ik mij bijna de hoop durfde te permitteren dat de lucht na vandaag nog wat langer blauw zou blijven, om het maar eens te zeggen met de woorden van een meisje dat elke ochtend het liefst sprookjes voor het ontbijt heeft in plaats van voedzaam spul waarvan je snel groot wordt.

De eetkeuken in ons oude huis in Chicago werd te klein, twee jaar geleden, of misschien wilde Eli gewoon iets anders, lucht, iets buiten de stad, buiten de staat zelfs, akkers zocht hij, voor zichzelf en zijn erfgenamen. Hij vond Harminsroad no. 1, in Marcelline, Missouri. Negentien hectare land schijnt het te zijn, dit alles. Eli heeft het nooit in passen uitgemeten. We hebben er genoeg voor betaald.

Herbert, Raymond en ik wilden niet uit Chicago weg, maar Eli heeft ons op een dag gewoon tot droomverwanten gebombardeerd.

“En kippen, als ik die graag wil Eli?” Hij had het niet op snavels.

“Tot en met de vetste haan die jij je wenst, Flora.”

Dat hij het land al had gekocht bleef nog een verrassing totdat ik instemde.

Ik ging kijken, zag een houten huis, een schuur en een geit die ik Thebe doopte, wat een belachelijke naam is voor een geit maar niet voor deze: haar neus, lippen en oren waren Nubisch. Eigenlijk gaf zij de doorslag; ze werd ons eerste huisdier en Walter maakte meteen een portret van haar.

Goed dan, boer en boerin in Marcelline, Missouri. En ze leefden nog lang en gelukkig, okay?

In Marceline kreeg Walter last van nachtmerries.

Het begon nadat hij met Herbert, Raymond en Roy voor het eerst werk op een van de akkers had verricht. Een dag met te veel van alles, ik had het moeten zien, de jongsten waren gewend aan binnen spelen maar ploeterden hier acht uur in de zon met de bedoeling een veld om te spitten dat eruit zag alsof het met flagstones was betegeld.

“Misschien Eli, kunnen jullie beter wachten op regen.”

“We maken vast een begin.”

Hij gaf het goede voorbeeld door zijn spade zonder veel omhaal in de grond te drijven. De jongens vonden het wel spannend, dus liet ik het maar zo. Die avond kropen we vroeg in bed. Anders dan in de stad overviel het duister je hier. De schemer duurde kort en de nacht die volgde was zwart als modder.

Ik sliep net toen Walter in de kamer naast ons begon te gillen, een snerpend, hoog geluid dat niet stopte, ook niet toen ik hem tegen mij aandrukte; “Walty, Walter, hou op, ophouden, stop!” Eindelijk werd het stil.

Eli had zowaar kans gezien licht te maken, de jongens stonden met wijdopen ogen in de deuropening, maar Walter viel weer in slaap zonder iets te zien.

Terug in onze slaapkamer, nog misselijk van schrik, gaf ik Eli de schuld: “Je hebt hem veel te hard laten werken, hij is pas zeven.”

Hij werd nijdig.

“Gelukkig mag hij bij jou morgen gewoon weer koekjes bakken, Flora”

Zijn opmerking hield me de rest van de nacht wakker.

‘s Ochtends herinnerde Walter zich niets.

“Voel maar, zei Eli, die de vingertoppen van zijn zoon de weg wees naar de bult op diens voorhoofd, je bent in het donker tegen iets opgebotst, wat droomde je nou precies?”

Walter schudde zijn hoofd: “Weet ik niet, pappa.”

De nachtmerries bleven komen, nacht na nacht verscheurde zijn geschreeuw onze slaap. Zelf ondervond hij weinig gevolgen van zijn kwaal. Anders dan de rest van ons leed hij nauwelijks slaapgebrek, en dat zou hem ook niet hebben opgebroken daar Eli hem en Roy het werk voortaan bespaarde. Eli vond het goed dat beiden schrijfles kregen. Nu had hij alleen Herbert en Raymond nog maar die wilden terug naar de stad. Hij lag vaak wakker en de avond voor Thanksgiving zei hij:

“Vannacht slaap ik in de schuur.”

“Oh Eli, moet dat echt?”

Hij overhandigde mij een pakje uit Mozes’ Drugstore.

“Ik dacht, voor die voeten van jou, ‘s nachts.”

Er zat een warmwaterzak in.

Zo leek het werk voor iedereen zwaarder te worden, de nachten voor iedereen korter (of langer, dat is maar net hoe je het wilt zien) en de beoogde vrijheid een keurslijf dat nauwelijks ruimte bood om te leven, al dan niet lang of gelukkig. En het allerpijnlijkst was dat niemand van ons

Walter er de schuld van gaf, maar we hem steeds vaker straffen voor vergrijpen waarmee hij ons vroeger aan het lachen maakte.

Eli fileerde de meerduivel, de repen vis schoof hij steeds van zich af op het aanrecht, terwijl de jongens vlooienspel speelden met de schubben. Daarna dekten Roy en Herbert de keukentafel met de zes houten borden die ik rijk was. Walter schonk rootbeer in iedere mok. Ik bakte de visfilets in maïsolie, en diende ze op met zoete aardappelen en pickles.

Walter werd nog even geplaagd. Zijn volgeladen bord bood geen ruimte voor medelijden met het beest, maar toen Eli dat tegen hem zei, lachte het kind gelukkig het hardst van ons allemaal.

In de keuken, sloeg Eli van achteren zijn armen om mij heen en fluisterde: “Stuur die warmwaterzak vannacht maar uit logeren, Flora.”

En de volgende ochtend dacht ik pas na tien minuten: heb ik er doorheen geslapen, of heeft hij echt niet geschreeuwd?

Twee dagen later stofte ik de huiskamer. Per ongeluk veegde ik een knikker op de grond die onder de servieskast rolde. Ik bukte en zag een vel papier, waarschijnlijk ook per ongeluk weggezeild. Ik raapte het op. Moeizaam kwam ik overeind. Met een hand boven mijn ogen zocht ik het raamlicht, om beter te kunnen kijken: hellevuur sloeg van het papier, een woud in vlammen, gekrast over een eerder tafereel, dat van een afzichtelijke oud wijf (kende Walter iemand die er zo uitzag, waar dan, sinds wanneer dan, en hoe?) die iemand (een meisje?) iets aangaf. Toen ik het vel omdraaide dezelfde vlammen met iets dat leek op een dier dat vluchtte, een paard misschien, iets zonder staart, waarvan de achterpoten vlam hadden gevat, met opengesperde ogen (meer wit dan zwart) en de tong raar uit de bek... Met kloppend hart zocht ik alle blanco tekenvellen in huis bij elkaar, vormde een dikke stapel, stak de vlammentekening ertussen. Ik liep naar buiten, ontstak sprokkelhout onder het vleesrooster; echte vlammen voor Walters vlammen wilde ik.

Waarop wachtte ik nog?

Nee, ik verbrand niks, dacht ik. Straks komt hij uit school. Ik doofde het vuur, liep de keuken binnen en wachtte.

Toen ze het pad opkwamen, Roy en hij, draaide ik me om naar de deur. Ik had mijn schort afgedaan, de tekening zat onder mijn hemd.

“Dag Roy”, zei ik, “let jij even op de oven? Walter en ik zijn zo terug.”

We slenterden de zandweg af. Nog steeds die kou, ik droeg twee truien, de zon stond laag. Walter vertelde over school.

Toen ik zeker wist dat niemand ons kon horen of zien begon ik.

“Walter, jok je wel eens? Ik bedoel, mensen jokken soms omdat ze bang zijn. Meestal eigenlijk. Bang voor straf, of pijn.”

Schrok hij?

“Heb ik iets gedaan, mamma?”

Ik keek recht in zijn gezicht. Dit waren de ogen van een engel, geen duivel. Hij had Eli en mij iets willen besparen, ik wist het zeker.

“De nachtmerries Walty, waar gaan ze over... asjeblijft?”

Ik haalde de tekening te voorschijn. Hij aarzelde.

“Soms droom ik dingen die nog moeten komen...ik wist al heel lang dat Herbert en Raymond zouden weggaan, en meer nog, kijk, die heks hier, dat hertje, ik moet ze heel goed oefenen want later moet ik ze nog veel beter tekenen, net als die vlammen. Ben je boos? Vind jij ze eng? Ik slaap nu toch rustiger? Roy zegt dat ik rustiger slaap.”

“Is dat zo?” Ik was verbaasd. Ik moest nadenken en kwam tot de conclusie dat hij al drie nachten niet had gegild. Hoe kon het dat me dat niet was overgefallen? Behalve die eerste keer dan.

“Waarom heb je tegen ons niet gezegd wat je wilt?” Ik bekeek de tekening nauwkeuriger. Het paard leek inderdaad meer op een hert, zag ik trouwens. Eigenlijk viel het mee. Elk zichzelf respecterend sprookje stond bol van natuurgeweld en toverkracht. Dat was hier op magnifieke wijze verbeeld. Het was alleen zo... zo on-Walter's.

Mijn paniek was natuurlijk veroorzaakt door wat iedereen in deze familie probeerde te verdringen en wat in een klap bleek uit deze tekening: dit kind zou nooit boer worden.

Arme Eli. Arme Walter ook, steeds maar landschapjes, voor God-weet-hoe-lang al.

“Kom, we gaan.” Ik trok hem overeind.

Praten thuis, Eli zien te overtuigen, misschien de boel verkopen, misschien weer een verhuizing, hopelijk terug, zoeken naar een tekenopleiding.

“Wacht mamma.” Nu haalde hij zelf iets van onder zijn trui te voorschijn. Het was een tekening van de vreemdste muis die ik ooit had gezien. Als je er naar keek voelde het alsof iemand je de zon cadeau had gedaan. Voor het eerst had Walter kleur gebruikt. Het zwarte diertje ging gekleed in een kort, rood broekje met twee gouden knopen en droeg grote, gele schoenen. De oren waren rond en moesten dat ook blijven, volgens Walter. De muis beschikte over de breedste glimlach ter muizenwereld, van zwart rondje tot zwart rondje. Een vriend voor het leven, dat zag je zo.

Zo kan alleen een moeder over het talent van haar kind spreken, vergeef het mij maar.

“Heeft hij ook een naam?”

“Mortimer.” Hij dacht even na. “Maar Roy vindt ‘Mickey’ leuker.”

“Mortimer Mouse dus. Maar Mickey klinkt ook goed, Walt.”

Toen huppelde hij voor mij uit, en het zand onder zijn schoenen leek te veranderen in elfenstof.